

DOI 10.29254/2077-4214-2026-2-181-7-9

УДК 61+378.6:61+611.9](092)(477.53)

Білаш С. М., Проніна О. М., Пирог-Заказникова А. В., Коптев М. М.,
Олійніченко Я. О., Донченко С. В., Олексієнко В. В., Мамай О. В.

**ЛЮДЯНІСТЬ ЯК ПОКЛИКАННЯ ДОВЖИНОЮ У ЖИТТЯ
(ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ СЕРГІЙОВИЧА СКРИПНІКОВА)
(1936–2010)**

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

*Не згасне світло, що горіло в серці,
Воно в серцях учнівських ожива.
В науці, в кожній вилікуваній смерті
Звучать його наставництва слова.*

*Він не пішов – він став фундаментом і дахом,
Тієї альма-матер, що створив,
Щоб кожен, хто іде медичним шляхом,
Його високу людяність зберіг.*

Пам'ять – це не просто здатність зберігати минуле, а жива нитка, що поєднує покоління в єдине ціле. Коли ми згадуємо Миколу Сергійовича Скрипнікова, то не лише відтворюємо сторінки його біографії – ми торкаємося самої історії нашої академії (нині Полтавський державний медичний університет). Микола Сергійович став справжнім символом епохи, у якій білий халат був не просто професійним одягом, а уособленням безмежного служіння людям і своїй справі. Його життєвий шлях – від хлопця з робітничої родини в Макіївці до академіка та ректора, який перетворив інститут на потужну Українську медичну стоматологічну академію є прикладом відданості, праці та високого покликання. Він щиро вірив, що найбільше багатство людини – це «затишна домівка, улюблена справа, видатні вчителі та талановиті учні».

Сьогодні ми схилиємо голови перед пам'яттю людини, для якої людяність була найвищим професійним стандартом, а служіння медицині – справою всього життя.

Микола Сергійович Скрипніков народився 19 травня 1936 року в Макіївці у родині робітників. Його батько пройшов шлях від металурга до шахтаря, а мати працювала каменяркою. Саме в родині майбутній ректор змалку навчився найважливішого – поваги до праці, витримки та любові до рідної землі.

Дитинство Миколи Сергійовича припало на важкі роки війни та окупації. Рання відповідальність загартували його характер ще задовго до того, як життя приведе його до науки й медицини. Після дев'ятого класу юнак був змушений піти працювати слюсарем на завод, а середню освіту здобував уже у вечірній школі. Та навіть тоді в ньому жила надзвичайна внутрішня наполегливість – та, що згодом допоможе

йому очолити один з найпотужніших медичних університетів країни.

Після служби в армії доля ледь не повела його зовсім іншим шляхом. Микола Сергійович успішно склав іспити до Харківського юридичного інституту, однак один судовий процес назавжди змінив його уявлення про майбутню професію:

«Судили залізничника, що вкрав 12 трухлявих шпал. Похилого віку, схожий на мого батька. За ці «трухляки» дали йому 12 років тюрми! Я сказав собі: «Ні, це не моя професія»».

Тоді він забрав документи й обрав шлях, який вимагав не лише

знань, а й великого людського серця – медицину. У 1963 році Микола Сергійович закінчив Харківський медичний стоматологічний інститут. Саме звідти розпочалася його багаторічна дорога, у якій талант науковця, викладача й організатора зростав поруч із високою відповідальністю за людей.

Після переведення інституту до Полтави Миколі Сергійовичу доручили опікуватися новими корпусами, і ця справа стала для нього значно більшою, ніж просто адміністративною роботою. Він жив нею. Навіть ставши ректором у 1987 році, не передав ці обов'язки іншим – особисто стежив за кожним етапом будівництва, за кожною цеглиною майбутньої академії.

Саме в ті роки Полтава поступово перетворювалася на справжнє студентське містечко. Під керівництвом Миколи Сергійовича з'явилися хірургічний, терапевтичний, онкологічний корпуси обласної лікарні, пологовий будинок, дитяча лікарня, реконструйоване хірургічне відділення міської лікарні №2 та морфологічний корпус, сучасні стоматологічні бази, виварій, нові навчальні приміщення. Та найбільше він

дбав не про масштаби будівництва, а про людей, які мали наповнити ці стіни життям.

Особливою гордістю ректора стали гуртожитки для студентських сімей. Він добре розумів – майбутні лікарі проводять в академії майже десятиліття, а тому повинні мати не просто місце для проживання, а справжній дім – теплий і затишний.

«Коли щось не ладилось на об'єктах, я разів двадцять казав: «Це будую останній», а насправді... зупинитися було неможливо»».

І справді – зупинитися він не міг. Бо будував не лише корпуси й гуртожитки. Він будував середовище, у якому виростили покоління лікарів, науковців і викладачів.

Та справжнім серцем цього великого світу, створеного Миколою Сергійовичем, завжди залишалася кафедра анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією. Вона була частиною його життя – простором, де народжувалися ідеї, формувалися характери й виростили майбутні лікарі. Саме тут він знаходив те, що сам називав справжнім людським щастям: «улюблену справу та затишну домівку».

У 1978 році, очоливши кафедру після своєї наставниці – професорки Тамари Василівни Золотарьової, – Микола Сергійович зумів створити не просто сильний науковий колектив, а справжню школу однодумців. У цих стінах ніколи не згасав науковий пошук, бо головною рушійною силою були люди, об'єднані спільною працею та вірою у свою справу.

Микола Сергійович мав рідкісний талант – бачити в молодих науковцях не лише студентів чи аспірантів, а майбутніх особистостей. Він умів підтримати, надихнути, переконати у власних силах. Саме тому навколо нього поступово сформувалося середовище, у якому панували вимогливість до себе, повага до науки й людяність у стосунках.

Під його керівництвом було захищено двадцять докторських і понад п'ятдесят кандидатських дисертацій. Та, мабуть, найбільшим його досягненням були навіть не цифри, а покоління учнів, які продовжили його справу в медицині, науці та викладанні.

Наукові інтереси Миколи Сергійовича охоплювали надзвичайно широкий спектр напрямів. Його школа працювала над удосконаленням хірургічних і реконструктивних методів лікування, шукала нові підходи до відновлення організму в складних та екстремальних станах. При кафедрі було створено центр, де розробляли сучасні медичні прилади, технології та шовні матеріали – надзвичайно важливі для розвитку практичної медицини.

Окреме місце у його науковому житті займало вивчення індивідуальної анатомічної мінливості. Саме цей напрям став основою його власних наукових досліджень і продовженням традицій видатної анатомічної школи професора Шевкуненка. Микола

Сергійович захистив кандидатську дисертацію, присвячену особливостям будови клітин решітчастої кістки, і відтоді анатомія для нього залишалася не просто наукою, а способом краще зрозуміти людину.

Та попри всі звання, наукові здобутки й масштабні звершення, найбільшою цінністю для Миколи Сергійовича завжди залишалися люди. Не кабінети, не посади й навіть не стіни академії, які він будував десятиліттями, а саме ті, з ким ділив життя, працю та щоденні радощі. Бо за суворою ректорською вимогливістю завжди стояла людина, для якої родина, дружба й вірність були справжньою основою щастя.

Особливе місце у його житті посідала дружина –

Колектив кафедри оперативної хірургії та топографічної анатомії Української медичної стоматологічної академії.

Таїсія Петрівна. Їхня історія почалася ще у студентські роки в Харкові й з часом перетворилася на міцний союз двох людей, об'єднаних не лише любов'ю, а й спільним покликанням. Разом вони пройшли довгий шлях – від молодих аспірантів до визнаних професорів. Таїсія Петрівна стала Заслуженим лікарем України, професоркою та багаторічною завідувачкою кафедри післядипломної підготовки стоматологів.

Найбільшою гордістю Миколи Сергійовича була його родина – продовження справи, якій він присвятив життя. Його сини, Андрій та Петро, обрали медицину не як випадкову професію, а як шлях служіння людям, який бачили щодня у власному домі. Андрій Миколайович став психіатром, доктором медичних наук, професором та очолив кафедру психіатрії, наркології й медичної психології. Петро Миколайович, закінчивши стоматологічний факультет із відзнакою, також присвятив себе науці та викладанню, став доктором медичних наук і завідував кафедрою післядипломної освіти лікарів-стоматологів, а сьогодні працює професором цієї ж кафедри та головним лікарем КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка» Полтавської обласної ради.

Особливо тепло Микола Сергійович завжди розповідав про онуків. У них він бачив майбутнє своєї родини й тих цінностей, які плекав усе життя – поваги до праці, людяності та відданості обраній справі.

Микола Сергійович з дружиною Таїсією Петрівною.

Попри високі державні нагороди, міжнародне визнання та авторитет у медичному світі, Микола Скрипніков залишався напрочуд простою людиною. Саме це найбільше запам'яталося тим, хто працював поруч із ним. Для нього не існувало поділу на «важливих» і «неважливих» людей. Він однаково уважно й щиро спілкувався як із міністрами, так і з працівниками технічних служб академії.

Йому було важливо відчувати життя академії не лише через звіти чи наради, а через живе спілкування зі студентами.

«У мене завжди була потреба зустрічатися зі студентами, дивитися в їхні допитливі очі... Я завжди допомагав їм, особливо вникаючи в проблеми кожного».

І це не були просто слова. Микола Сергійович знав у обличчя багатьох студентів та співробітників, завжди знаходив час для розмови, підтримки чи доброї поради.

Сьогодні, коли минули роки, Миколи Сергійовича вже немає поруч із нами. Та є люди, чия присутність не зникає разом із завершенням життєвого шляху. Вона продовжується у справах, у пам'яті, у людях, яких вони надихнули. Саме таким був Микола Скрипніков.

Він залишився у стінах університету, які будував із такою любов'ю й наполегливістю. У кафедрах і наукових школах, що стали продовженням його праці. У врятованих життях, у руках своїх учнів, у поколіннях лікарів, яких навчив не лише професії, а й людяності.

Його життя стало прикладом того, як одна людина може змінити цілий світ навколо себе – не гучними словами, а щоденною працею, відповідальністю та щирою любов'ю до людей. Саме тому пам'ять про Миколу Сергійовича живе не лише в архівах, нагоро-

Микола Сергійович з родиною.

дах чи офіційних датах. Вона живе у самій атмосфері академії, у її традиціях, у її серці.

Для сьогоденних студентів і молодих лікарів його постать залишається орієнтиром. Адже справжня велич вимірюється не титулами, а тим світлом, яке людина залишає після себе. І, мабуть, найкраще, що ми можемо зробити сьогодні, – це бути гідними цього світлого сліду: чесно працювати, не втрачати людяності та пам'ятати, що медицина починається насамперед із любові до людини.

*Бо час минає – тихо і невпинно,
Стирає голос, кроки і сліди.
Та є життя, що проростає гідно
У долях тих, кого навчився ти вести*

*Не все живе у мрамурі чи слові,
Не все здолає забуття й роки.
Та той безсмертний, хто лишив любові
Хоч промінь світла у серцях людських*

*І, може, вища мудрість не у славі,
Не у званнях, що губляться в літах,
А в тому, щоб себе віддати без жалю
Науці, людям, праці і життям*

*Бо ти живеш не доти, доки дихаєш,
Живеш, допоки пам'ятає світ.
Допоки учень, якого ти колись повів,
Несе далі твій милосердний заповіт*

*І хай минають весни,
І час покладе срібло на чоло
Той не згасає, хто лишив між нами
Добро, що далі у серцях зросло*